

PROPOSICIÓ DE LLEI DE LLIBERTAT D'ELECCIÓ DE LLENGUA

Exposició de motius

La Constitució espanyola de 1978 va declarar, en l'article 3.1, oficial el castellà en tot el territori nacional com a llengua parlada a tota Espanya, al marge que en determinades comunitats autònomes, o en part d'elles, es parlen altres llengües espanyoles. També la Constitució estableix, en l'article 3.2, que es podran reconèixer com a oficials en els respectius estatuts d'autonomia altres llengües parlades històricament en algunes comunitats autònomes. Així mateix, la Constitució recull en l'article 3.3 el mandat que tals llengües seran objecte d'especial respecte i protecció.

La coexistència del castellà amb les llengües històricament parlades en algunes comunitats autònomes, en què han sigut declarades cooficials pels respectius estatuts d'autonomia, no és un fet aleatori o arbitrari, sinó que respon a raons basades en la realitat històrica i social de la població a què afecta.

L'article 6 de l'Estatut d'autonomia de la Comunitat Valenciana disposa:

- «1. La llengua pròpia de la Comunitat Valenciana és el valencià.
2. L'idioma valencià és l'oficial a la Comunitat Valenciana, igual que ho és el castellà, que és l'idioma oficial de l'Estat. Tots tenen dret a conèixer-los i a usar-los i a rebre l'ensenyament del, i en, idioma valencià.
3. La Generalitat garantirà l'ús normal i oficial de les dos llengües, i adoptarà les mesures necessàries per a assegurar el seu coneixement.
4. Ningú no podrà ser discriminat per raó de la seua llengua.
5. S'atorgarà especial protecció i respecte a la recuperació del valencià.
6. La llei establirà els criteris d'aplicació de la llengua pròpia en l'administració i l'ensenyament.
7. Es delimitaran per llei els territoris en els quals predomine l'ús d'una llengua o de l'altra, com també els que puguen ser exceptuats de l'ensenyament i de l'ús de la llengua pròpia de la Comunitat Valenciana.»

Un sistema en què dues llengües són simultàniament oficials ha de girar sobre el principi de llibertat d'elecció; és a dir, sobre el dret d'opció lingüística dels ciutadans, la qual cosa suposa una correlativa obligació dels poders públics d'ús de la llengua d'elecció del ciutadà, siga aquesta el castellà o l'altra llengua oficial a la comunitat autònoma. En aquest sentit

*Traducció del text original de la iniciativa realitzada pel Servei de Publicacions i Assessorament Lingüístic de les Corts Valencianes.

s'expressa l'article 9.2 de l'Estatut d'Autonomia, quan disposa:

«Tots els ciutadans tenen dret que les administracions públiques de la Generalitat tracten els seus assumptes de manera equitativa i imparcial i en un termini raonable i a gaudir de serveis públics de qualitat.

Així mateix, els ciutadans valencians tindran dret a dirigir-se a l'administració de la Comunitat Valenciana en qualsevol de les seues dos llengües oficials i a rebre resposta en la mateixa llengua utilitzada.»

Conforme a la doctrina fixada pel Tribunal Constitucional, el sistema constitucional de cooficialitat lingüística –caracteritzat per la coexistència en determinades comunitats autònomes de dues llengües oficials– no pot significar que el castellà siga exclòs o relegat en favor de la llengua autonòmica, tampoc en l'àmbit del poder públic autonòmic, perquè amb això s'estaria contradient una de les característiques constitucionalment definidores de l'oficialitat lingüística, que és que qualsevol de les llengües oficials constitueix un mitjà normal de comunicació en i entre els poders públics i en la seua relació amb els subjectes privats, amb plena validesa i efectes jurídics, sense que càpiga prelatió o preferència entre aquestes.

Per a això, i sense perjudici de la protecció, el foment, la conservació, la potenciació o la promoció del valencià, conforme a les competències recollides en l'Estatut d'autonomia, els poders públics hauran d'adequar els seus serveis per a respectar i satisfer les preferències lingüístiques reals dels ciutadans, als qui serveixen, com correspon a un sistema democràtic que proclama la llibertat com a valor superior del seu ordenament en l'article 1.1 de la Constitució.

D'aquesta manera, els ciutadans tindran reconegut el dret d'opció lingüística, la qual cosa els permetrà utilitzar la llengua oficial de la seua elecció en les relacions amb els poders públics, les administracions i organitzacions públiques radicades a les comunitats autònomes amb dues llengües oficials; dret d'opció que obliga totes elles a relacionar-se, comunicar i trametre tota documentació en la llengua d'elecció del ciutadà.

Aquest dret d'opció no sols afecta el lliure desenvolupament de la personalitat que recull l'article 10 de la Constitució, d'acord amb el principi de llibertat proclamat així mateix per la nostra carta magna com a valor superior de l'ordenament jurídic, sinó que garanteix el principi d'igualtat de tracte entre tots els ciutadans espanyols que proclama l'article 14 i facilita la seua vertadera i eficaç llibertat d'elecció de residència i de circulació per tot el territori nacional, com estableix l'article 19, sense que el fet de l'existència de les diferents llengües autonòmiques pugua suposar un obstacle laboral, professional, empresarial o educatiu per a un exercici real i eficaç del dret a la llibertat de circulació i establiment de les persones, com, d'altra banda, requereix l'article 139 de la nostra norma fonamental.

En connexió amb el que s'ha exposat en el paràgraf anterior, i singularment amb el dret a la no restricció de l'exercici eficaç del dret a la llibertat de circulació, establiment i elecció de residència, cobra especial transcendència, sobretot per a les famílies amb fills en edat escolar, que aquests puguen rebre l'ensenyament en castellà si així ho desitgen, sense veure greument obstaculitzat el seu procés d'aprenentatge acadèmic, amb els greus i irreparables perjudicis que això pugua ocasionar en el futur; per la qual cosa, amb independència dels diferents models educatius en l'ensenyament de llengües que garantisquen el coneixement

de tots dos idiomes oficials a les respectives comunitats autònomes amb règim de cooficialitat lingüística, i a l'efecte del que es disposa en l'article 27 de la Constitució, els ciutadans han de tenir el dret a triar, entre les oficials al territori, la llengua vehicular en què rebran l'ensenyament en qualsevol de les seues etapes i modalitats.

Fruit, així mateix, del caràcter oficial, tant del castellà com del valencià, s'ha de garantir a les comunitats autònomes amb règim de cooficialitat lingüística que tota publicació, senyalització o comunicació de caràcter públic, qualsevol que siga el seu suport, dirigida a la generalitat de la població o a ciutadans indeterminats, haurà d'emprar totes dues llengües oficials, a fi de respectar en condicions d'igualtat la llibertat passiva en la utilització de les llengües oficials pels ciutadans.

A fi de garantir els drets als ciutadans parlants d'una llengua oficial, sense restringir la llibertat dels que prefereixen usar-ne una altra, també oficial, en l'àmbit de la creació cultural i artística, les ajudes o subvencions públiques atorgades en una comunitat autònoma amb règim de cooficialitat lingüística mai podran establir condicions que excloguen les obres i produccions intel·lectuals pel fet d'usar una o altra llengua.

Atès que el castellà és llengua oficial a Espanya, ha de ser-ho amb tot el seu corpus lèxic, la qual cosa inclou els topònims presents en el repertori toponímic tradicional d'aquesta llengua. El dret comparat, de manera invariable, aplica el principi de reconèixer l'oficialitat dels topònims en una llengua quan aquesta és oficial al territori. Aquest principi porta al fet que no es restringisca per llei l'ús de paraules d'un idioma, màximament quan hi ha una institució que en recull els usos, com és el cas de la Reial Acadèmia Espanyola respecte al castellà, que valida aquestes denominacions tradicionals de llocs com a topònims amb passat, amb present i amb els seus corresponents gentilicis vigents. Una prohibició de part del seu lèxic en l'ús oficial suposa, de facto, impedir la plena oficialitat del castellà. Pel que fa a l'ús dels topònims en valencià, correspon a la institució establida en l'Estatut d'autonomia la determinació dels topònims correctes en valencià.

Una altra de les raons que justifiquen l'aprovació d'aquesta llei està relacionada amb dos dels principis establits en l'article 9.3 de la Constitució, a saber: garantir el dret a la seguretat jurídica i a la interdicció de l'arbitrarietat dels poders públics, com també el deure d'aquests per a promoure les condicions perquè la llibertat i la igualtat de l'individu i dels grups en què s'integra siguen reals i efectives i remoure els obstacles que impedisquen o dificulten la seua plenitud, com disposa l'article 9.2.

Finalment, aquesta llei respecta els compromisos adquirits per Espanya a l'hora de ratificar la Carta Europea de les Llengües Regionals i Minoritàries, l'instrument de ratificació de les quals, segons l'article 96.1 de la Constitució, forma part del dret intern espanyol.

Capítol I

De la declaració d'oficialitat de les llengües

Article 1. De la declaració d'oficialitat de les llengües

1. El castellà, com a llengua oficial a tot el territori espanyol, ho és a tot el territori de la

Comunitat Valenciana.

2. El valencià, tal com estableix l'Estatut d'autonomia de la Comunitat Valenciana, també ho és a tot el territori d'aquesta.

Capítol II

Dels drets lingüístics en l'administració

Article 2. Informacions, impresos i senyalitzacions dependents de les administracions públiques

1. Les senyalitzacions i les informacions de caràcter general, com també els impresos, formularis i fullets de tota mena, dependents dels poders públics, han d'estar redactats i disponibles, per separat o en format bilingüe i en qualsevol suport, almenys en les dues llengües oficials. També han d'estar en, almenys, les dues llengües oficials, les informacions sobre drets dels usuaris dels serveis públics que es presten en cada dependència, com també aquelles relacionades amb la seguretat, la salut o la integritat física de les persones.

2. El que s'estableix en l'apartat anterior és aplicable a tota mena d'institucions de caràcter públic, empreses i fundacions públiques, incloses les culturals, d'oci o esportives, que depenguen d'alguna de les administracions públiques, com també als col·legis oficials professionals per tal com són corporacions de dret públic. També cal aplicar el que s'estableix en el número anterior a les empreses privades que presten serveis públics per concessió administrativa en allò que es referisca a la prestació d'aquesta mena de serveis.

Article 3. De les empreses privades

1. Es poden aprovar normes reglamentàries que obliguen empreses privades o professionals a actuar conforme al que s'estableix en l'article 2.1 per a les administracions públiques, quan presten serveis o actuen sota un règim de llicències que restringisca de manera apreciable la llibertat de creació o establiment, com pot ser el cas de companyies elèctriques, de telefonia o de serveis financers i crediticis entre altres.

No obstant això, als territoris de predomini lingüístic castellà no és aplicable el paràgraf anterior.

2. Les empreses o entitats privades que no estiguen incloses en el paràgraf anterior ni en l'article 2.2 no poden ser obligades en les relacions amb els seus clients o en la prestació a aquests dels seus serveis a utilitzar, oralment o per escrit, cap llengua en concret, excepte en el cas de documents de caràcter administratiu que estiguen sota control directe de l'administració, com fulls de reclamacions, tarifes oficials o documents anàlegs, com també informacions o senyalitzacions relacionades amb la seguretat física o la salut de les persones que siguen de presència obligada per la legislació vigent. En aquests casos excepcionals han d'estar disponibles els documents o les senyalitzacions, almenys, en les dues llengües oficials, excepte als territoris de predomini lingüístic castellà.

Article 4. De les relacions dels ciutadans amb l'administració

1. Els ciutadans tenen dret a utilitzar la llengua oficial de la seua elecció en les relacions amb les administracions i organitzacions públiques radicades a la Comunitat Valenciana; dret d'opció que obliga totes elles a relacionar-se, comunicar i trametre tota documentació en la

llengua d'elecció del ciutadà. En tot cas, l'interessat té dret que se li entregue o notifique en la llengua oficial que trie conforme a les pautes següents:

a) Quan siga el ciutadà el que iniciï el procediment, l'administració ha d'usar durant tot el procés la llengua oficial que haja usat el ciutadà en el document de sol·licitud d'iniciació, o bé pot fer-ho en format bilingüe.

b) Quan el procés s'iniciï d'ofici per l'administració, el document que done lloc a l'inici del procediment se li farà arribar a l'interessat redactat en les dues llengües oficials en el territori. A partir d'aquest moment s'ha d'usar la llengua en què l'interessat seguisca els tràmits o, en defecte d'això, continuarà fent-se en format bilingüe.

2. Tots els informes o les certificacions que hagen de fer efecte o puguen tenir com a destinataris particulars o administracions fora de la comunitat autònoma han d'estar redactats almenys en castellà.

3. Els drets lingüístics en l'administració de justícia, defensa i cossos i forces de seguretat de l'Estat d'habilitació nacional es regeixen per la seua normativa específica.

4. No és necessari que tots els empleats públics coneixen el valencià, sinó que n'hi ha prou amb el fet que l'administració organitze els seus recursos humans perquè es pugua garantir l'exercici dels drets reconeguts en aquesta llei, seguint els criteris següents:

a) Per a l'accés a una ocupació pública pot exigir-se el coneixement del valencià exclusivament quan la naturalesa del lloc de treball així ho requerisca per a garantir als ciutadans l'exercici dels drets reconeguts en aquesta llei.

b) El grau exigible d'aquest coneixement del valencià ha de guardar relació amb les característiques i les necessitats del lloc de treball que s'exercirà.

c) Les proves d'accés a qualsevol ocupació pública, que no siguen proves específiques de coneixement del valencià, o del castellà si és el cas, poden realitzar-se per l'aspirant en qualsevol de les llengües cooficials.

Capítol III

Dels drets lingüístics en l'ensenyament

Article 5. De l'elecció de llengua vehicular

1. En els diferents nivells educatius:

a) Els pares dels alumnes menors d'edat tenen dret a triar la llengua oficial en què els seus fills reben l'ensenyament.

b) Els alumnes majors d'edat exerciran per si mateixos el dret d'elecció de llengua vehicular.

c) L'estudi de les llengües oficials com a matèries serà regulat per les lleis educatives corresponents i les normes de rang inferior que les desenvolupen.

d) Els poders públics competents poden oferir addicionalment models en què siguen vehiculars totes dues llengües oficials, sense que aquesta oferta pugua restringir, en cap cas, el dret esmentat en el paràgraf a.

e) Els poders públics competents poden oferir addicionalment models lingüístics en què una

de les llengües vehiculars no siga oficial al territori. La proporció en què tals llengües siguen usades serà determinada per l'administració competent. Aquesta oferta no pot restringir, en cap cas, el dret esmentat en el paràgraf a.

Article 6. De l'exempció de l'estudi i de la qualificació en valencià

1. Els alumnes que s'incorporen al sistema educatiu de la Comunitat Valenciana en un territori en què siga obligatori l'ensenyament del valencià com a matèria, procedents d'una altra part del territori nacional o de l'estranger, gaudiran, a partir de l'últim cicle de primària, aquest inclòs, d'una exempció de la qualificació en valencià en almenys tres cursos acadèmics.

2. Quan un alumne s'incorpore al sistema educatiu de la Comunitat Valenciana en un territori en què siga obligatori l'ensenyament del valencià com a matèria, procedent d'una altra part del territori nacional o de l'estranger, i es matricule en algun dels cursos de batxillerat, tindrà dret a l'exempció en la qualificació en valencià durant tot el batxillerat, independentment que amb anterioritat, al llarg de la seua vida acadèmica, haja gaudit d'aquesta exempció.

3. Els alumnes amb dret a aquesta exempció han d'assistir regularment a les classes de valencià. Si no compleixen aquest deure, en els termes que reglamentàriament s'establisquen, perdran el dret a l'exempció a partir de la data en què es dicte la resolució administrativa ferma que acredite l'incompliment del deure d'assistència esmentat, sense perjudici dels recursos contenciosos administratius que puguen interposar.

4. Es té dret a l'exempció de cursar la matèria de valencià, amb la sol·licitud prèvia a aquest efecte, als municipis declarats com de predomini d'ús del castellà.

En el cas que un municipi passe de ser considerat de predomini de l'ús del castellà a ser considerat de predomini de l'ús del valencià, els alumnes que hi hagen cursat els estudis es regiran pel que es disposa en els números 1, 2 i 3 d'aquest article.

Article 7. Proves d'accés a la universitat

a) En les proves d'accés a la universitat, els exàmens han d'estar a la disposició dels alumnes en les dues llengües oficials, i en la seua realització els alumnes poden utilitzar lliurement la llengua oficial de la seua elecció.

b) En les proves de les matèries lingüístiques, incloses les de llengües estrangeres, pot exigir-se la utilització de la llengua corresponent a la matèria en funció de les característiques de la prova. Així mateix, les proves proposades poden estar redactades exclusivament en la llengua corresponent.

c) Els alumnes que hagen tingut exempció de la qualificació en valencià, o no hagen cursat aquesta matèria en algun dels cursos del batxillerat, estan exempts de realitzar la prova de valencià.

Article 8. Criteris generals que regularen el dret a triar llengua oficial en l'ensenyament

1. El dret a poder rebre l'ensenyament en el model lingüístic triat està condicionat a l'existència d'una demanda lliure d'aquest a la localitat o zona escolar de què es tracte. Aquesta demanda mínima ha de ser regulada per les administracions educatives competents, però de manera que no hi haja discriminació entre els ciutadans per aquest motiu, i no pot

ser superior a 25 alumnes.

2. En l'ensenyament no universitari

a) Quan un alumne no puga exercir l'opció triada per ell o pels seus pares, segons siga el cas, per no haver-hi demanda suficient en una localitat, un municipi o una zona escolar determinats podrà optar entre:

a.1) Romandre a la localitat, el municipi o la zona escolar. L'alumne tindrà dret a emprar material pedagògic i a dirigir-se en la llengua oficial de la seua preferència als professors, com també a realitzar-hi les proves d'avaluació, sempre que el professor tinga suficient coneixement d'aquesta llengua.

a.2) Matricular-se en un centre d'una altra localitat, municipi o zona escolar en què s'oferisca l'opció triada per ell.

b) Quan en una localitat, municipi o zona escolar no s'aconseguisca la demanda llindar per a rebre l'ensenyament en una llengua, s'aplicarà l'opció majoritària. Tots els alumnes tindran dret a emprar material pedagògic i a dirigir-se en la llengua oficial de la seua preferència als professors, com també a realitzar-hi les proves d'avaluació.

c) L'administració educativa competent no pot dur a terme polítiques que suposen, de facto, la dispersió dels alumnes que hagen triat una opció lingüística determinada, amb la intenció que no es puga aconseguir la mínima demanda que els donaria dret a exercir-la, sinó que ha de tractar d'agrupar els alumnes que trien una opció minoritària a la localitat o zona escolar en un o diversos centres, si n'hi ha, a fi que puguen exercir-la el major nombre possible d'ells. L'agrupament també pot ser dut a terme en aules de centres en què els altres alumnes exercisquen altres opcions lingüístiques.

d) L'exercici del dret dels pares o, si és el cas, dels alumnes a triar un determinat model lingüístic s'ha de dur a terme a través d'un imprès oficial de preinscripció en què quedarà constància del model triat per a cada alumne. L'imprès s'emplenarà abans del començament de cada curs i amb temps suficient per a organitzar aquest de manera que el major nombre possible d'alumnes puguen exercir l'opció triada de conformitat amb el que es disposa en el paràgraf anterior.

e) En els nivells d'ensenyament no sostinguts amb fons públics, els centres privats tenen llibertat a l'hora d'oferir un o més dels models lingüístics d'entre els que figuren en aquesta llei.

3. En l'ensenyament universitari, en els centres sostinguts amb fons públics, el dret d'opció lingüística és exercit pels alumnes mateixos, i l'organització de l'exercici d'aquest dret s'ha de desenvolupar en els seus estatuts i en les normes que els desenvolupen respectant, en allò que siguen aplicables, els principis i criteris generals establits en aquesta llei per a l'ensenyament no universitari. Les universitats privades no sostingudes amb fons públics gaudeixen de llibertat per a establir el seu model lingüístic.

En les universitats sostingudes amb fons públics, quan un alumne no puga exercir la seua opció triada per ell, tindrà dret a emprar material pedagògic i a dirigir-se en la llengua oficial de la seua preferència als professors, com també a realitzar-hi les proves d'avaluació. Tot

això sempre que el professor tinga suficient coneixement d'aquesta llengua.

Capítol IV

De les subvencions a empreses privades, professionals i particulars per l'ús d'una llengua a les comunitats autònomes amb diverses llengües oficials

Article 9

1) Com a norma general, no es pot condicionar a l'ús d'una determinada llengua la concessió de subvencions o ajudes públiques a persones jurídiques o persones físiques.

2) No obstant això, es poden concedir ajudes públiques a persones jurídiques o físiques condicionades a l'ús d'una determinada llengua quan es tracte d'activitats relacionades directament i específicament amb l'ús o la promoció d'aquesta llengua en l'àmbit cultural i artístic, sempre que no s'excloja de la concessió l'ús de l'altra llengua oficial, a la qual es reservarà almenys un terç de la quantia.

En el cas de les ajudes destinades a joves creadors, aquestes han de ser concedides en igualtat de condicions als creadors en totes dues llengües oficials.

Capítol V

De la toponímia oficial

Article 10. Topònims oficials

1. Als territoris en què hi haja dues o més llengües oficials són oficials les formes toponímiques en aquestes llengües.

2. En allò que concerneix al valencià, les normes i l'ús correcte són els determinats per l'entitat establida en l'Estatut d'autonomia.

3. En el que concerneix a la llengua castellana, les normes i l'ús correcte són els determinats per la Reial Acadèmia Espanyola.

Disposició addicional

S'habilita els poders públics competents en les matèries respectives per a dictar les normes reglamentàries que desenvolupen aquesta llei. Aquesta habilitació inclou el desenvolupament de normes reglamentàries per a conèixer quina és l'opció lingüística dels ciutadans a l'hora de la prestació d'un servei públic, amb especial esment al cas de l'ensenyament. Tot això dins del respecte a la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal, i al Reial decret 1720/2007, de 21 de desembre, pel qual s'aprova el reglament de desenvolupament de la llei esmentada.

Disposició derogatòria única

Queden derogades totes les normes de rang igual o inferior a aquesta en allò que s'hi oposen o la contradiguen.

Disposició final. Entrada en vigor

Aquesta llei entrarà en vigor al mes d'haver sigut publicada en el Boletín Oficial del Estado.

No obstant allò que es disposa en el paràgraf anterior, els articles del capítol III entraran en

vigor en el curs acadèmic següent al que s'estiga desenvolupant en el moment en què es publiqui aquesta llei i sempre que falten almenys cinc mesos per al començament d'aquell. En el cas que falten menys de cinc mesos per al començament del curs següent, una vegada aprovada aquesta llei, aquests articles entraran en vigor el curs posterior el curso posterior.

